Uitvoeringsprogramma duurzaamheid Meierijstad 2023-2026

Inhoud

Inleiding 3
Uitgangspunten 4
Deelprogramma 0 – Integrale ontwikkeling 6
Deelprogramma 1a – Energie-opwek 9
Deelprogramma 1b – Energiebesparing 12
Deelprogramma 1c – Warmte 16
Deelprogramma 2 – Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen 19
Deelprogramma 3 – Circulariteit 21
Deelprogramma 4 – Schone lucht 24
Deelprogramma 5 – Klimaatbestendig 26
Deelprogramma 6 – Biodiversiteit 28
Bijstellen en monitoren ambities 31
Samenvatting activiteiten 36
Begroting 38

Inleiding

In 2018 stelde de gemeenteraad de Duurzaamheidsvisie voor Meierijstad vast. Het doel is een duurzaam Meierijstad in 2050. Het valt uiteen in drie hoofthema's met twaalf ambities. Ambitie 1, 3 en 7 zijn inmiddels geactualiseerd. Een toelichting daarop is verderop in dit uitvoeringsprogramma te vinden.

Energiek en Verantwoord

1. ~~20% duurzame opwek energie in 2025~~
   wordt: 0,28 terawattuur (TWh) duurzaam opgewekte elektriciteit in Meierijstad in 2030.
2. Maatschappelijk vastgoed CO2-neutraal in 2030
3. 30% reductie energieverbruik in 2030
   toevoeging ondergrens: 11% besparing in 2030 ten opzichte van 2017 (21% tot 26% in 2050)
4. MVO als standaard in 2030

Circulair en Schoon

5. Zwerfafvalvrij in 2030
6. Circulair in 2050
7. ~~Schone mobiliteit in 2050~~
   wordt: Mobiliteit in 2050 is schoon en anders
8. Schone bedrijvigheid in 2050

Klimaatbestendig en biodivers

9. 25% meer groen in 2030
10. Biodiversiteit gelijk of beter in 2030
11. Bodem- en waterkwaliteit gelijk of beter in 2030
12. Klimaatbestendig in 2050

Voor de eerste collegeperiode van Meierijstad is het Uitvoeringsprogramma 2019-2022 vastgesteld en vrijwel geheel uitgevoerd. Het uitvoeringsprogramma bestaat uit 40 projecten die allemaal bijdragen aan de ambities en het einddoel van de visie. Jaarlijks is in een voortgangsrapport beschreven welke activiteiten zijn uitgevoerd en hoe ze bijdragen aan de 12 ambities.

Het eerste uitvoeringsprogramma liep eind 2022 af. De visie heeft een langere looptijd, dus het ligt zeer voor de hand om voor de volgende periode een nieuw uitvoeringsprogramma te maken. Een andere reden om een nieuw uitvoeringsprogramma te maken is de enorm veranderde wereld, ook voor de duurzaamheidsthema's. Bovendien heeft Meierijstad een nieuwe coalitie en college, met bijbehorend akkoord en collegewerkprogramma. Daarin staan duurzaamheidsambities voor de komende vier jaar, die aansluiten bij de duurzaamheidsvisie, maar ook (beter) aansluiten bij de huidige ontwikkelingen.

Uitgangspunten

Sustainable Development Goals als inhoudelijke leidraad
Bij het opstellen van de duurzaamheidsvisie kozen we zes van Sustainable Development Goals van de Verenigde Naties als ons richtsnoer. Deze doelen blijven onze inhoudelijke leidraad voor het duurzaamheidsprogramma.

Tijdens de looptijd van het eerste uitvoeringsprogramma is de scope van het duurzaamheidsprogramma geleidelijk uitgebreid. Vanuit de energietransitie komt de focus meer te liggen op de sociale kant. Kansengelijkheid bij verduurzaming is een belangrijk thema geworden, denk bijvoorbeeld aan het tegen gaan van energiearmoede. Dit draagt bij aan doel 1 (geen armoede) en doel 10 (ongelijkheid verminderen). Omdat de onderwerpen armoedebestrijding en kansengelijkheid veel breder zijn dan alleen energie, voegen we deze doelen niet toe aan het duurzaamheidsprogramma.

Het integraal verduurzamen van onze leefomgeving krijgt steeds meer aandacht. We willen onze steden en dorpen zo toekomstbestendig en duurzaam mogelijk inrichten. De duurzaamheidsthema's hangen steeds meer samen, zoals energieopwekking en mobiliteit, of gezondheid en klimaatadaptatie. Ook groeit de aandacht voor de gemeenschapszin in relatie tot duurzaamheidsthema's. Bijvoorbeeld door samen energie op te wekken. Daarom voegen we doel 11 toe aan ons duurzaamheidsprogramma.

Deelprogramma's in plaats van losse projecten
Duurzaamheid wordt sinds 2017 aangepakt als een programma, omdat een complexe veranderopgave is. Het ligt daarom voor de hand om het nieuwe uitvoeringsprogramma ook weer programmatisch op te zetten. Bij het opstellen van dit nieuwe uitvoeringsprogramma was de conclusie dat de meeste onderwerpen een programma op zich zijn, met daaronder diverse projecten. Daarom is het uitvoeringsprogramma 2023-2026 voor duurzaamheid ingericht met een aantal deelprogramma's, met daaronder activiteiten/projecten. Het vorige uitvoeringsprogramma (2019-2022) betrof een lijst met 40 projecten. Het aantal projecten is niet afgenomen, maar ze kennen in dit nieuwe programma meer samenhang binnen een deelprogramma.

Gebaseerd op landelijk, regionaal en lokaal beleid
Het uitvoeringsprogramma 2023-2026 is – naast de duurzaamheidsvisie en sustainable development goals – gebaseerd op diverse landelijke, regionale en lokale ontwikkelingen. Het coalitieakkoord Thuis in Meierijstad (2022) is een belangrijke pijler. Dit uitvoeringsprogramma is daarmee een uitwerking van lokale ambities. Maar ook zonder deze ambities zouden er allerlei opgaven op ons afkomen, waar we als gemeente ons toe moeten verhouden. Vergeleken met het vorige uitvoeringsprogramma (2019-2022) zijn de geplande activiteiten daarom nog minder vrijblijvend.

Planning loopt tot 2030
Het uitvoeringsprogramma loopt van 2023 tot en met 2026. Veel ambities lopen echter tot 2030, of zelfs tot 2050. Ook de budgetten vanuit de Rijksoverheid lopen tot 2030, dat betekent dat ook het capaciteitsvraagstuk voor de langere termijn wordt bekeken. Daarom hebben we in de planningen bij elk deelprogramma een doorkijk gemaakt naar 2030. Belangrijke kanttekening hierbij is dat het werkveld duurzaamheid zeer dynamisch is, en deze planning er over vier jaar alweer anders uit kan zien.

Legenda bij planning

	Lopende activiteiten
	Lopende activiteiten waarvoor uitbreiding en/of meer tijd nodig is
	Nieuwe activiteiten

Capaciteitsvraagstuk losgekoppeld
Het huidige programmateam heeft onvoldoende capaciteit om dit uitvoeringsprogramma uit te voeren. Dat is terug te zien in de kleuren in de planning: de rode vlakken betreffen allemaal nieuwe activiteiten. De Rijksoverheid onderkent dat gemeenten meer capaciteit nodig hebben om alle taken uit het klimaatakkoord uit te voeren. Tot 2030 is er budget toegezegd om de uitvoeringslasten te dekken. De benodigde capaciteit per deelprogramma en project maakt echter geen onderdeel uit van dit uitvoeringsprogramma. Voor Meierijstad verkent een kwartiermaker in 2023 hoe de capaciteit voor duurzaamheid eruit moet zien op lange termijn, qua functies, inrichting en organisatie. Daarmee wordt een goed doordachte, toekomstbestendige organisatie neergezet. Dit uitvoeringsprogramma is de basis voor die verkenning.

Deelprogramma 0 – Integrale ontwikkeling

Inleiding

Duurzaamheid krijgt in steeds meer beleidsterreinen een prominente plek. Een groeiend aantal organisaties en ook medewerkers van de gemeente houden zich met het onderwerp bezig en zoeken naar kansen en mogelijkheden. De omschreven deelprogramma's worden door vele werkateliers in de organisatie en samen met diverse externe partijen uitgevoerd. Voor het programmateam duurzaamheid ligt er de taak om voor integrale ontwikkeling van het thema te zorgen. Deze taak is voorheen niet apart benoemd, maar het is een belangrijk onderdeel van het werk en vraagt bovendien tijd. Vandaar dat het hier als eerste deelprogramma is omschreven.

Dit deelprogramma houdt in het coördineren van alle deelprogramma's, het monitoren en bewaken van de voortgang en deels het daadwerkelijk uitvoeren. Een andere taak van programmateam duurzaamheid is het intensief, structureel en veelvuldig in gesprek zijn met externe en interne stakeholders. Dat kan variëren van ideeën uitwisselen, tot opleiding geven, tot advisering, tot het opzetten van samenwerkingsverbanden. Communicatie en participatie zijn erg belangrijk bij inhoudelijke duurzaamheidsprojecten, maar ook in het algemeen. Er liggen kansen om het totale programma veel beter uitdragen en daarmee herkenbaarheid en draagvlak te creëren. Tot slot is het bijhouden van (technische, sociale, juridische) ontwikkelingen en innovaties een belangrijk onderdeel van het werk.

Koppeling ambities

Duurzaamheidsvisie ambities	
UP[1] 2	We brengen duurzaamheid dichtbij en overal
UP 4	We werken in contact met elkaar
UP 6	Meten is weten
Collegewerkprogramma ambities	
	In veel programma's van het collegewerkprogramma komt het woord 'duurzaamheid' voor. In de passage over programmalijnen wordt het een 'complexe veranderopgave' genoemd.
3.4.1	We ontwikkelen nieuwe terreinen op basis van een duurzaam uitgifteprotocol dat we opstellen in samenwerking met het POM en stemmen dit af met de regio. Daarnaast […] stimuleren we verduurzamen van bedrijventerreinen […].
3.8.2	[…] Voor Julianapark in Veghel en Kloosterpak in Schijndel vindt verdere verduurzaming op gebied van stroom en water plaats inclusief wifi (evenementenlocaties).
3.9.1	Voor het verstedelijkingsproces van de regio 's-Hertogenbosch en de Brabantse stedenrij maken we zo mogelijk afspraken met rijk provincie en waterschappen over […] duurzaamheid.
4.1.1	We actualiseren onze visie op onderwijs en huisvesting […] thema's als duurzaamheid […] komen daarbij aan bod.
5.14	Duurzame gebiedsontwikkeling van Streekpark Kienehoef
7.10	Innovatieve duurzaamheidskansen benutten we in samenwerking met het onderwijs en bedrijfsleven zoals het mogelijk maken van minimaal 1 waterstoftankstation in onze gemeente.
Landelijk/regionaal beleid ambities	
Landelijk beleid	n.v.t.
Provincie	n.v.t.

[1] UP staat voor uitgangspunt. Zie paragraaf 1.3 van Duurzaamheidsvisie Meierijstad (november 2018)

Activiteiten 2023-2026

Activiteiten 2023-2026	
1.	*Interne advisering (beleidsvorming en bij initiatieven en ontwikkelingen)* Duurzaamheid inbedden bij beleidsontwikkeling andere terreinen, zoals het evenementenbeleid. Inbrengen/vertegenwoordigen van duurzaamheid bij concrete beleidsuitvoering en/of initiatieven zoals gebiedsontwikkeling. Deelnemen aan: intaketafel, omgevingstafel, projecten van projectbureau, pop-ups voor beleidsvorming etc.
2.	*Interne voorlichting en opleiding* PPP-scan bij voorstellen, opleiding nieuwe collega's, blijvende aandacht voor programma vragen, successen delen etc.
3.	*Monitoren onderdelen uitvoeringsprogramma die niet primair bij duurzaamheid liggen* Monitoren, kruisbestuiving, regelmatig overleg etc.
4.	*Externe communicatie over duurzaamheid algemeen* Inspiratie, herkenbaarheid, aansluiten bij nationale dagen/momenten etc.
5.	*Structurele samenwerking met stakeholders* Veel partijen in Meierijstad zijn met duurzaamheid bezig en zoeken samenwerking met de gemeente. Een belangrijke stakeholder zijn bijvoorbeeld de onderwijsinstellingen. Verder ook andere (regio)gemeenten, de provincie, VNG, landelijke netwerken, lokale partijen als de woningcorporaties, ZLTO, partners in het sociaal domein etc.
6.	*Kennisontwikkeling en innovatie* Duurzaamheid is een vakgebied dat enorm in ontwikkeling is. Er moet tijd zijn voor het aansluiten bij kennissessies, meedenkgroepen vanuit andere overheden, regionale samenwerkingsverbanden en sparren met (lokale) bedrijfsleven over innovatie.

Budget

Voor dit deelprogramma verwachten we dat er beperkt werkbudget nodig is voor bijvoorbeeld het houden van bijeenkomsten of trainingen. Het gaat vooral om capaciteit, ofwel beschikbare uren.

Budget				
	2023	*2024*	*2025*	*2026*
Werkbudget voorlichting en opleiding	0	25	25	25
Onderzoek in concrete projecten	30	30	30	30
Verduurzamen evenementlocaties	12	11	11	11
Totaal	42	66	66	66

Planning

	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
1. Interne advisering (beleidsvorming en bij initiatieven en ontwikkelingen)								
2. Interne voorlichting en opleiding								
3. Monitoren andere onderdelen UP								
4. Externe communicatie over duurzaamheid algemeen								
5. Structurele samenwerking met stakeholders								
6. Kennisontwikkeling en innovatie								

Deelprogramma 1a – Energie-opwek

Inleiding

De energietransitie naar fossielvrije, duurzame energie laten we in dit uitvoeringsprogramma in drie delen uiteen vallen: besparing, warmte en opwek. Nadat we zoveel mogelijk bespaard hebben, blijft er nog een flinke warmte- en elektriciteitsvraag over. Om CO2-neutraal te zijn in 2050 is het (grootschalig) opwekken van energie nodig, zo blijkt uit de energiemix voor Meierijstad. Op dit moment zijn windenergie en zonne-energie de best beproefde methodes. De Regionale Energiestrategie is ook daarop gericht. Daarom ligt daarop de focus in de periode 2023-2026. Daar vloeien weer extra vraagstukken voort. Hoe gaan we bijvoorbeeld om met lokaal eigendom en de rol van de gemeente? Hoe voorkomen dat de netschaarste ons remt? Zijn er oplossingen te vinden voor de radarverstoring, zodat de kansen voor windenergie toenemen? Intussen houden we ook de ontwikkelingen in het vizier.

Koppeling ambities

Duurzaamheidsvisie ambities	
Alg.	CO2-neutraal in 2050
1.	0,28 terawattuur (TWh) duurzaam opgewekte elektriciteit in Meierijstad in 2030
Collegewerkprogramma ambities	
7.5.2	We stellen een beleidskader duurzame opwek op met daarin de herijking van het zonneparkenbeleid en een uitwerking van de (on)mogelijkheden van windmolens. We zetten in op uitbreiding energienet en innovatieve snelle oplossingen voor opwek- en afnameschaarste. Dit zorgt ervoor dat er ook een plan MER voor de RES opgesteld gaat worden waar we als gemeente bij betrokken zijn. We voeren de eerste tranche zonneparken uit en ondersteunen innovatieve opwekvormen wanneer deze kansrijk zijn.
7.8.1	We stellen (samen met de regio) een plan MER voor RES2.0 op. We doorlopen het vergunningstraject van de eerste tranche zonneparken (30ha).
Landelijk/regionaal beleid ambities	
RES	0,28 TWh duurzame elektriciteit in 2030 in Meierijstad
EU	Minimaal 32% duurzaam opgewekte energie in 2030
Klimaatakkoord	70% van elektriciteitsproductie is hernieuwbaar in 2030

Activiteiten 2023-2026

Activiteiten 2023-2026	
1.	*Opstellen en uitvoeren beleidskader duurzame opwek* De herijking van het zonneparkenbeleid en een uitwerking van de (on)mogelijkheden van windmolens worden opgenomen in een totaal beleidskader duurzame opwek. Daarin omschrijven we welke targets we tot aan 2050 willen halen, welke (innovatieve) opwekmogelijkheden we daarvoor inzetten en waar ruimte is om pilots te draaien met innovatieve opslag en opwekmethoden. Daarbij gaat het beleid in op een meer zichtbare en sturende rol van de gemeente inclusief onderzoek welke rol de gemeente in neemt in het kader van exploitatie.

Activiteiten 2023-2026	
	Deelprojecten die volgen uit het beleidskader zijn: 1.1 Herijking beleid duurzame opwek 1.2 Implementatie beleid duurzame opwek 1.3 Ontwikkelen en implementeren energieplatform 1.4 Uitvoering en monitoring opwekinitiatieven 1.5 Uitvoering en monitoring energieplatform 1.6 Tweejaarlijkse herijking energiemix
2.	*Inzetten op uitbreiding energienet en innovatieve snelle oplossingen voor opwek- en afnameschaarste* De transportschaarste voor opwek en afname is realiteit in de gemeente. Om hier zo snel mogelijk minder last van te krijgen wordt ingezet op betere data aan de kant van de gemeente om netwerkpartijen gerichter de vraag voor opwek en afname mee te kunnen geven voor de komende perioden. Dit wordt versterkt middels lobby via de gemeente, regio en provincie. Afstemming met de netbeheerder is een belangrijk en structureel onderdeel van deze taak. Daarnaast kijken we naar oplossingen buiten het netwerk om. Zo kijken we samen met de provincie binnen project Grote Oogst naar een micro grid voor bedrijventerrein de Dubbelen. Ook vervult Meierijstad de regionale trekkersrol voor de netwerk infrastructuur. Tot slot is afstemming met de warmtetransitie en energiebesparing van belang.
3.	*Regionale Energie Strategie* De Regionale Energie Strategie zal in het kader van de netwerkschaarste ook steeds hogere eisen aan detailniveau van opwek gaan stellen als aanloop naar RES 2.0. Dit zorgt er voor dat er ook een plan MER voor de RES opgesteld gaat worden waar we als gemeente bij betrokken zijn. De RES wordt regelmatig herijkt en loopt tot 2030; dit vraagt structurele ambtelijke en bestuurlijke betrokkenheid en deelname.
4.	*Uitvoeren van eerste tranche zonneparken* De eerste tranche zonneparken (30 ha) gaat in de komende periode het vergunningstraject doorlopen. De samenwerking tussen vergunningverlening en beleid is nieuw voor dit onderwerp en vraagt de nodige afstemming.
5.	*Innovatieve opwekvormen ondersteunen indien kansrijk* Het bedrijfsleven zien we een voortrekkersrol pakken om, los van het energienetwerk, slimme innovatieve oplossingen voor opwek en opslag in te zetten. Dit gaat o.a. om waterstof/warmtenetten bij nieuwbouwwijken en opwek gekoppeld aan opslag. Als gemeente moeten we dit stimuleren maar ook op tijd, voor grote maatschappelijke initiatieven, kaders voor opstellen zodat uitrol gekopieerd kan worden en niet elk project opnieuw het wiel uit moet vinden. Oplossingen die nu in beeld zijn om intensief te volgen en waar mogelijk toe te passen zijn monovergisting, opslag van energie en waterstof. Een ander belangrijk onderdeel is de radarproblematiek die vooralsnog windenergie verhinderd. We blijven de ontwikkelingen volgen en haken aan bij de lobby richting Ministerie van Defensie.

Budget

Budget				
	2023	*2024*	*2025*	*2026*
Programma Grote Oogst	225	225	50	
Externe advieskosten duurzaamheid	75	75	75	75
Lokaal investeringsplatform opzetten	15	15	15	
Totaal	315	315	140	75

Planning

	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
1.1 Herijking beleid duurzame opwek								
1.2 Implementatie beleid duurzame opwek								
1.3 Ontwikkelen en implementeren energieplatform								
1.4 Uitvoering en monitoring opwekinitiatieven								
1.5 Uitvoering en monitoring energieplatform								
1.6 Tweejaarlijkse herijking energiemix								
2. Inzetten op uitbreiding energienet en innovatieve snelle oplossingen voor opwek- en afnameschaarste								
3. Regionale Energiestrategie								
4 Uitvoeren van eerste tranche zonneparken								
5.1 Innovatieve opwekvormen ondersteunen indien kansrijk								
5.2 Radarproblematiek windenergie								

Deelprogramma 1b – Energiebesparing

Inleiding

De energietransitie naar fossielvrije, duurzame energie laten we in dit uitvoeringsprogramma in drie delen uiteen vallen: besparing, warmte en opwek. De ambitie voor Energiebesparing is helder. Deze is vastgelegd in het Klimaatakkoord en de Regionale Energiestrategie. Er worden landelijk allerlei regelingen en programma's ontwikkeld om gemeenten te ondersteunen bij deze opgave. Wat ontbreekt is duidelijk beeld van onze scope en invloed, de korte- en middellangetermijn ambities van Meierijstad zelf en een overzicht van de activiteiten die daarbij horen. We werken daarom aan een samenhangende en overkoepelende aanpak voor het deelprogramma Energiebesparing: het Actieplan Energiebesparing.

Koppeling ambities

Duurzaamheidsvisie ambities	
Alg.	CO2-neutraal in 2050
2.	In 2030 maatschappelijk vastgoed CO2-neutraal (voor zover mogelijk)
3.	In 2030 energieverbruik met 30% gereduceerd voor bedrijven en gebouwde omgeving, de ondergrens is 11% besparing in 2030 ten opzichte van 2017 (21% tot 26% in 2050).
Collegewerkprogramma ambities	
0.9.2	We geven uitvoering aan de "Routeplanner verduurzamen maatschappelijk vastgoed", gericht op CO2-neutraal in 2030.
0.9.3	We herijken en actualiseren de Kadernota Vastgoed en het Duurzaam Meerjaren Onderhouds Plan.
2.8.19	Versnellen vervangingsproject (2020-2030) openbare verlichting 2023
7.7.1	We werken aan een samenhangende en overkoepelende aanpak voor het deelprogramma Energiebesparing. We ontwikkelen een aanpak op Energiebesparing breed met daarin: 1.1 Aanpak (door)ontwikkelen op versnellen energiebesparing huurwoningen. 1.2 Aanpak (door)ontwikkelen op versnellen energiebesparing koopwoningen. 1.3 Voortzetten aanpak Energiebesparing Maatschappelijk vastgoed. 1.4 Voortzetten samenwerking met Bedrijven/Doe. 1.5 Ontwikkelen aanpak gericht op Organisaties in directe invloedssfeer van de gemeente.
Landelijk/regionaal beleid ambities	
RES	11% besparing elektriciteit en warmte in 2030 (21% in 2050)
EU	55% reductie CO2-uitstoot in 2030, 80% in 2040 (t.o.v. 1990)
Klimaatakkoord	49% reductie CO2-uitstoot in 2030, 95% in 2050 (t.o.v. 1990)
Landelijk beleid	• Programma versnelling verduurzaming gebouwde omgeving, waaronder Nationaal Isolatie Programma (NIP) • Aanpak energiearmoede

Activiteiten 2023-2026

Activiteiten 2023-2026	
1.	*Ontwikkelen programmatische aanpak op Energiebesparing breed* Het totale deelprogramma energiebesparing raakt de gehele gebouwde omgeving waarbij we onderscheid maken tussen de huursector, koopsector, ons eigen maatschappelijk vastgoed en

Activiteiten 2023-2026	
	energiebesparing bij bedrijven. Bij het ontwikkelen van een deelprogramma/actieplan op energiebesparing houden we daarom rekening met minimaal de volgende actielijnen:
1.1	*Aanpak (door)ontwikkelen op versnellen energiebesparing huurwoningen* In 2023 en 2024 geven we prioriteit aan de meest kwetsbare huishoudens in Meierijstad: de inwoners die te maken hebben met hoge energielasten (t.o.v. het inkomen) en/of die wonen in een slecht geïsoleerde woning met interventies die tot verlaging van het energieverbruik leiden. Vanuit de rijksoverheid ligt er vanuit het thema Energiearmoede zowel budget als een opdracht om deze kwetsbare huishoudens te ondersteunen, met zowel fysieke als ondersteunende maatregelen. In 2022 zijn we reeds gestart meteen aanpak energie armoede en we zetten de komende tijd in op het voortzetten en door ontwikkelen van het ondersteuningsaanbod. De rol van de gemeente is initiërend, faciliterend en stimulerend en regievoerend in de samenwerking met diverse partners; zoals de woningcorporaties, welzijnsinstellingen en andere partners uit het sociaal domein..
1.2	*Aanpak (door)ontwikkelen op versnellen energiebesparing koopwoningen* Op de korte en middellange termijn (2023-2030) geven we prioriteit aan het isoleren van de lage label woningen, te starten bij woningen/huishoudens met een (grote kans op) energie armoede Hiervoor moet een aanpak worden ontwikkelt, aanvullend op het bestaande ondersteuningsaanbod. Binnen deze aanpak is specifieke aandacht voor de volgende onderdelen: a) Informatie & Communicatie: o.a. bereiken en motiveren van de doelgroep b) Financieringsopties (o.a. (lokale) subsidies, duurzaamheidsleningen etc) c) Ondersteuningsaanbod voor specifieke doelgroepen als VVE's, Monumenten, particuliere verhuurders etc. De rol van de gemeente in ook in deze regievoerend in de samenwerking met partners, en initiërend, stimulerend en faciliterend richting inwoners. De gemeente zal woningeigenaren vooral moeten bewegen om energiebesparende maatregelen te treffen door de grootste knelpunten en belemmeringen bij inwoners weg te nemen. Vanuit de rijksoverheid is er aandacht voor het versnel isoleren van koopwoningen met een laag energielabel en ligt er zowel budget als een opdracht voor gemeenten om woningeigenaren hierbij te ondersteunen, vanuit het Nationaal Isolatie Programma.
1.3	*Voorzetten aanpak Energiebesparing Maatschappelijk vastgoed* De gemeente beschikt in totaal circa 100 gebouwen die samen jaarlijks 38 TJ aan energie verbruiken. In 2030 is al het maatschappelijk vastgoed in Meierijstad voor zover mogelijk CO_2-neutraal. Vanuit de gemeente coördineert het werkatelier Vastgoed deze ambitie, met het programmateam Duurzaamheid in de advies- en verbindingsrol. Werkatelier Vastgoed gaat het vastgoedbeleid (Kadernota Vastgoed) herijken en het Duurzaam Meerjaren OnderhoudsPlan (DMOP)* en de Routeplanner CO2-reductie maatschappelijk vastgoed** actualiseren. *verduurzaming op natuurlijke vervangingsmomenten **additionele verduurzamingsmaatregelen die niet in het DMOP zijn opgenomen maar extra bijdrage leveren aan de CO2-reductie/taakstelling
1.4	*Voortzetten Bedrijven/DOE* Binnen het bedrijfsleven lopen, vaak in samenwerking met de gemeente, diverse ontwikkelingen voor energiebesparing en verduurzaming zoals DOE. Vanuit de gemeente heeft het programmateam Duurzaamheid hierin de advies- en verbindingsrol.

Activiteiten 2023-2026	
1.5	*Ontwikkelen aanpak gericht op organisatie in directe invloedssfeer gemeente* We willen onderzoeken en uitwerken in hoeverre en op welke manier we het besparing van energie (meer) kunnen verplichten/ te stimuleren bij organisaties in onze directe invloedssfeer, bijvoorbeeld via ons inkoop, subsidiebeleid, relaties etc. Dit doen we al deels met het duurzaamheidsakkoord, waarin we afspraken maken met de woningbouwcorporaties en ondersteunende tools als het zakelijk energieloket, wat zich niet alleen op ondernemers en het MKB, maar ook op verenigingen richt. Het programmateam Duurzaamheid zal hierin de lead nemen en de relevante werkateliers betrekken.
2.	*Uitvoeren actieplan energiebesparing* Activiteit 1 is vooral gericht op het opzetten van een brede en integrale aanpak voor energiebesparing. Na het ontwikkelen moet dit ook de uitvoering in. Dat vraagt weer om andere budgetten, samenwerkingsverbanden, capaciteit en competenties. Daarom is de uitvoering apart benoemd.
3.	*Regionale Energie Strategie- Werkgroep Energiebesparing* Er is politiek veel aandacht voor het thema energiebesparing. De noodzaak en ambities voor energiebesparing zijn door de landelijke overheid vastgelegd in het Beleidsprogramma versnelling verduurzaming gebouwde omgeving. Met de energiecrisis wordt het thema ook maatschappelijk steeds urgenter. Tot nu toe was de samenwerking binnen de RES vooral gericht op afstemming. Het RES-bod 1.0 is een samenvoeging van de gemeentelijke plannen; niet zozeer een integrale programmering. Zo ook binnen de werkgroep Energiebesparing. Op onderdelen werken we met andere gemeenten al wel nauwer samen, bijvoorbeeld rondom het energieloket Brabant Woont Slim en bepaalde inkoopacties en projecten. Dit gaat om vrijwillige samenwerking via een cafetaria-model. Maar het thema Energiebesparing wordt zo groot dat nauwere samenwerking gewenst én noodzakelijk is. Dit vraagt structurele ambtelijke en bestuurlijke betrokkenheid en deelname.
4.	*Monitoren, (door)ontwikkeling en innovatie* Energiebesparing is een belangrijk onderdeel van de energietransitie en een thema wat in ontwikkeling blijft. Een continue taak is daarom het monitoren van het deelprogramma energiebesparing, het meedenken over- en vertalen van landelijke programma's, wet- en regelgeving rondom energiebesparing naar Meierijstad, het leggen van verbindingen met thema's opwek en warmte, het faciliteren van samenwerking met in- en externe partners en en het bieden van ruimte voor- en stimuleren van nieuwe ontwikkelingen en innovaties.
5.	*Versnellen vervanging openbare verlichting door LED* De drie grootste posten in het energieverbruik van de gemeentelijk zelf zijn het vastgoed, rioolpompen en -gemalen en openbare verlichting. Met name in het vastgoed en de openbare verlichting is veel energiewinst te halen. Meierijstad zet al jaren in op het vervangen van de verlichting door LED, met het vervangingsprogramma 2020-2030. Dat versnellen we, om nog sneller energie te besparen.

Budget

Budget				
	2023	*2024*	*2025*	*2026*
Ontwikkel actieplan besparing	55			
Uitvoering actieplan besparing		PM*	PM	PM
DOE (bedrijfsleven)	50	50	50	50
Brabant Woont Slim (energieloket)	50	50	50	50
Zakelijk Energieloket	10	10	10	10
Werkbudget communicatie (onderhoud ecomobiel, gastlessen etc.)	30	30	30	30
Energiecoaches	35	35	35	35
Openbare verlichting versnelling 2023		55	55	54
Openbare verlichting versnelling 2024			138	136
Openbare verlichting versnelling 2025				138
Totaal	230	230	368	503
Bijzonderheden/aanvullingen budget				
*Gelden van Rijksoverheid (NIP en energiearmoede) gebruiken voor uitvoering. De scope hiervan is echter beperkt tot één doelgroep. De aanpak voor de andere doelgroepen vraagt ook om financiële middelen.				

Planning

	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
1.1 Aanpak (door)ontwikkelen huur								
1.2 Aanpak (door)ontwikkelen koop								
1.3 Voorzetten aanpak vastgoed								
1.4 Voorzetten en intensiveren/uitbreiden bedrijven/DOE								
1.5 Ontwikkelen aanpak invloedssfeer gemeente								
2. Uitvoeren actieplan energiebesparing								
3. Werkgroep Energiebesparing RES								
4. Monitoring, doorontwikkeling en innovatie								
5. Versnellen vervanging openbare verlichting door LED								

Deelprogramma 1c – Warmte

Inleiding

De energietransitie naar fossielvrije, duurzame energie laten we in dit uitvoeringsprogramma in drie delen uiteen vallen: besparing, warmte en opwek. Voor warmte is de Meierijstadse ambitie om in 2050 helemaal aardgasvrij te zijn. Dat vraagt om een andere manier van verwarmen en koken. De warmtevraag in Meierijstad kan niet helemaal elektrisch worden opgelost. Daarvoor zijn de woningen niet allemaal geschikt en het vraagt teveel ruimte aan opwekcapaciteit. Daarom moeten we op zoek naar andere warmtebronnen. Het college wil in de periode 2023-2026 voor de eerst wijk een uitvoeringsplan maken. Voor warmte zijn er allerlei nationale en regionale leernetwerken, zodat we slim kunnen samenwerken met andere gemeenten. Toch vraagt het ook lokaal veel inzet, omdat elke wijk en elke woning anders is. De warmtetransitie raakt iedereen, en dat vraag om aandacht voor het individu.

Koppeling ambities

Duurzaamheidsvisie ambities	
Alg.	CO2-neutraal in 2050
Collegewerkprogramma ambities	
7.9.1	Vanuit de informatie in de Transitievisie Warmte (TVW) beginnen we met verder onderzoek naar beide mogelijke startwijken (Oranjewijk/Dorsveld en Den Bunders (Laren en Donken) en pakken dit in participatie op met de inwoners, woningbouwcorporaties, ondernemers en andere belanghebbenden. We maken een keuze voor een van beide wijken. We stellen een Wijkuitvoeringsplan op met onder andere informatie over de kosten voor het realiseren van een alternatief systeem.
Landelijk/regionaal beleid ambities	
RES	3,0 PJ (60.000 woningen) duurzaam verwarmen in 2030 regio NOB (12,2 PJ in 2050)
EU	55% reductie CO2-uitstoot in 2030, 80% in 2040 (t.o.v. 1990)
Klimaatakkoord	1,5 miljoen woningen aardgasvrij in 2030 in NL (7 miljoen in 2050)
Landelijk beleid	Programma versnelling verduurzaming gebouwde omgeving, waaronder het Nationaal Programma Lokale Warmtetransitie (NPLW)

Activiteiten 2023-2026

Activiteiten 2023-2026	
1.	*Warmtetransitie algemeen* De warmtetransitie is nieuw. Dat vraagt inzet op het verzamelen en delen van kennis. Er zijn vele regionale en landelijke leer- en kennisnetwerken actief, waaraan Meierijstad wil bijdragen en meedoen. Daarnaast stelt de Rijksoverheid het bijbehorende juridische en financiële kader op voor deze transitie, zoals nieuwe wetgeving en(subsidie)regelingen. Daarvan moeten we op de hoogte blijven, meedenken en het lokaal verwerken in de wijkuitvoeringsplannen. Ook moet de koppeling naar de Omgevingswet worden gelegd.

Activiteiten 2023-2026	
2.	*Relatiebeheer* Bij het opstellen van de visie op aardgasvrij hebben we een groot lokaal netwerk gecreëerd met ondernemers, inwoners, instellingen en organisaties. Dit netwerk is essentieel bij het uitvoeren van de warmtetransitie. Dat vraagt om relatiebeheer, zoals het uitwisselen van ontwikkelplannen, het delen van kennis vanuit de leernetwerken en het gezamenlijk zoeken naar kansen.
3.	*Onderzoek naar warmtebronnen en -technieken* Om de warmtetransitie succesvol te maken hebben we andere bronnen en technieken nodig, dan alleen de all-electric oplossingen. Daarvoor is nader onderzoek nodig. Bijvoorbeeld naaar geothermie, aquathermie, restwarmte en monovergisting.
4.	*Programma SIE2 Provincie Noord-Brabant* De provincie is een tweede programma 'Sociale Innovatie in de Energietransitie' gestart, gericht op warmteplannen in de Brabantse gemeenten. Meierijstad neemt deel. Vanuit het programma wordt veel kennis ontsloten en ondersteuning geregeld. Het vraagt daarentegen ook veel inzet vanuit Meierijstad, met name in kennisdeling en afstemming.
5.	*Transitievisie Warmte herijken* De Transitievisie Warmte voor Meierijstad is begin 2022 vastgesteld. Inmiddels werkt de Rijksoverheid aan nieuwe wetgeving, waarin de TVW omgezet moet worden naar enerzijds een (uitgebreider) warmteprogramma binnen de omgevingswet en anderzijds moeten de concrete zaken in het omgevingsplan landen. Bovendien zijn er sinds het opstellen van de visie alweer vele nieuwe inzichten en lessen. Dat vraagt om een herijking van de visie van Meierijstad en het omzetten naar een programma en een bouwsteen voor het omgevingsplan.
6.	*Opstellen eerste wijkuitvoeringsplan* Ten eerste moet Meierijstad nog kiezen in welke (start)wijk het eerste wijkuitvoeringsplan wordt gemaakt. Het ligt voor de hand om één van de twee startwijken uit de TVW te kiezen: Oranjewijk/Dorsveld en De Bunders (Laren en Donken) in Veghel. Het opstellen van een wijkuitvoeringsplan is een meerjaren traject, dat vele facetten kent: technisch, financieel, participatie, samenwerking met stakeholders, koppeling met energiebesparing en energiearmoede, governance etc. Wanneer het WUP gereed is en na veel onderzoek blijkt dat het alternatief kan én dat bewoners het ook zien zitten, dan neemt de gemeenteraad eerst nog een besluit of het ook daadwerkelijk uitgevoerd wordt. Reden om het niet uit te voeren kan zijn omdat het niet voldoet aan enkele basisprincipes, zoals betrouwbaarheid, betaalbaarheid en duurzaamheid.
7.	*Opstellen overige wijkuitvoeringsplannen* Er zijn ca. 40 wijken in Meierijstad waarvoor een uitvoeringsplan aardgasvrij nodig is. De verwachting is dat een start met de rest van de plannen in deze collegeperiode nodig is, om in 2042 alle plannen gereed te hebben. Daarna zit nog een periode van 8 jaar tot 2050 totdat een wijk daadwerkelijk aardgasvrij kan en mag worden.

Budget

Budget				
	2023	*2024*	*2025*	*2026*
Opstellen wijkuitvoeringsplan	100	200	200	200
Totaal	100	200	200	200

Bijzonderheden/aanvullingen budget

- Via de meicirculaire 2022 is 480.000 euro ontvangen. Dit is in de 2e berap 2022 geoormerkt voor de warmtetransitie. Voor de uitvoering van één WUP is 700.000 euro nodig. De resterende 220.000 is opgevoerd als benodigde budget binnen het collegewerkprogramma.
- Binnen het budget van 700.000 van de WUP zit ook geld om communicatie en participatie in te huren. De uren voor communicatie/participatie zijn voor het leggen van verbindingen intern en met andere projecten.

Planning

	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
1. Warmtetransitie algemeen								
2. Relatiebeheer								
3. Onderzoek naar warmtebronnen en -technieken								
4. Programma SIE2 Provincie Noord-Brabant								
5. Transitievisie Warmte herijken								
6. Opstellen eerste wijkuitvoeringsplan								
7 Opstellen overige wijkuitvoeringsplannen								

Deelprogramma 2 – Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen

Inleiding

Maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO) is een agendapunt dat steeds belangrijker wordt binnen onze eigen organisatie maar ook het bedrijfsleven in Meierijstad. MVO gaat om het als bedrijf verantwoordelijkheid dragen voor de maatschappij. Met een duurzame bedrijfsvoering wordt er bij alle activiteiten en processen rekening gehouden met zaken als schone energie en uitstoot, circulariteit, eerlijke inkoop maar ook sociale aspecten als inclusiviteit. Het raakt dus diverse thema's en verschillende onderdelen van onze eigen organisatie maar ook het bedrijfsleven en komt op die manier terug in diverse activiteiten van de college werkprogramma's

De activiteiten die we zien vanuit Duurzaamheid op dit gebied zijn enerzijds gericht op Duurzame bedrijfsvoering binnen onze eigen organisatie en anderzijds het uitdragen, inspireren en stimuleren van MVO bij organisaties in onze gemeente.

Koppeling ambities

Duurzaamheidsvisie ambities	
UP3	De gemeente geeft het goede voorbeeld
4.	In 2030 is MVO de standaard bij bedrijven in Meierijstad
Collegewerkprogramma ambities	
Landelijk/regionaal beleid ambities	

Activiteiten

Activiteiten 2023-2026	
1.	*Inzetten en door ontwikkelen duurzame bedrijfsvoering* • Duurzaam inkopen verankeren in inkoopproces. Dit vraagt om meer handvatten en wellicht ook een andere status binnen het inkoopproces. Het werkatelier inkoop is eigenaar van dit proces, de inhoud komt van de vakafdelingen; • Verhogen kennis niveau van eigen medewerkers op gebied van duurzame bedrijfsvoering d.m.v opleidingen. Het werkatelier P&O is eigenaar van dit proces.
2.	*Activiteiten MVO bij organisatie in Meierijstad stimuleren en ondersteunen* Zoals aangegeven lopen er binnen het bedrijfsleven in samenwerking met de gemeente al diverse ontwikkelingen die MVO raken, zoals DOE, voedselverspilling. Vanuit de gemeente ligt de coördinatie bij verschillende werkateliers, afhankelijk van het onderwerp, met het programmateam Duurzaamheid als aanjager en in een advies- en verbindingsrol;
3.	*Voortzetten Fairtrade* Sinds 2018 zijn we een Fairtrade gemeente. De stichting fairtrade Gemeente Meierijstad organiseert activiteiten om eerlijk consumeren en eerlijk ondernemen on der de aandacht te brengen.

Budget

Budget				
	2023	*2024*	*2025*	*2026*
Ondersteuning Fairtrade	2	2	2	2
Opzetten MVO in de organisatie	0	50	25	0
Totaal	2	52	27	2

Planning

	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
1 Inzetten en door ontwikkelen duurzame bedrijfsvoering								
2 Activiteiten MVO bij organisatie in Meierijstad stimuleren en ondersteunen								
3 Voortzetten Fairtrade								

Deelprogramma 3 – Circulariteit

Inleiding

In het collegewerkprogramma staat ‘Circulariteit is het nieuwe normaal in het denken en handelen bij bedrijven, inwoners en verenigingsleven’. Ofwel: we gaan denken in kringlopen en daarnaar handelen. Dit vraagt om een overkoepelende aanpak voor circulariteit. We starten met een onderzoek in Meierijstad. Daaruit moet blijken waar de grootste kansen liggen, en tot hoe verder de invloed van de lokale samenleving reikt. Van oudsher ligt de focus op huishoudelijk afval van inwoners, mede ingegeven door de wettelijke taak voor gemeenten om dit afval in te zamelen. Uit de eerste onderzoeksresultaten blijkt echter dat dit slechts een zeer klein percentage is van alle grondstoffen die door onze gemeente stromen. Grotere impact kunnen we maken in het bedrijfsleven en de gebouwde omgeving. Het circulair denken en doen staat nog in de kinderschoenen. Er wordt wel volop geïnnoveerd en ontwikkeld in het land, we moeten slim gebruik maken van alle inzichten en instrumenten die daaruit komen. Het implementeren in Meierijstad zal nog de nodige tijd en moeite kosten. In deze collegeperiode kunnen we daarmee een goede start maken.

Koppeling ambities

Duurzaamheidsvisie ambities	
5.	In 2030 zwerfafvalvrij
6.	In 2050 geen restafval en verspilling meer
Collegewerkprogramma ambities	
7.11.1	We zetten een overkoepelende aanpak voor circulariteit op met daarin: - Een aanpak voor duurzaam bouwen en renoveren; - Ondersteuning en coördinatie van activiteiten circulariteit binnen het bedrijfsleven; - De aanpak voedselverspilling; - De transitie huishoudelijk afval; - Het verankeren van circulariteit in het inkoopproces; - Het verbreden van de verduurzaming maatschappelijk vastgoed met thema circulariteit.
Landelijk/regionaal beleid ambities	
Landelijk beleid	• Rijksbrede programma Circulaire Economie (doel circulair in 2050) • Van Afval naar Grondstof (VANG) (doel max 30 kg restafval in 2025) • Landelijk afvalbeheerplan 3 (LAP3)
Provincie	Aangesloten bij Nationaal Grondstoffenakkoord (doel 50% minder primaire grondstoffen in 2030)

Activiteiten 2023-2026

Activiteiten 2023-2026	
1.	*Overkoepelende aanpak voor circulariteit opzetten* De ambitie voor circulariteit is helder. Wat ontbreekt is duidelijk beeld van onze scope en invloed, onze korte- en middellangetermijn ambities en een overzicht van de activiteiten die daarbij horen. We werken daarom aan een samenhangende en overkoepelende aanpak voor circulariteit. Dit gaat over bouw en infra, biomassa en voedsel, maakindustrie en kunststoffen, consumptiegoederen en huishoudelijk afval.

Activiteiten 2023-2026	
2.	*Uitvoering aanpak circulariteit* Uit actie 1 volgt een aanpak voor circulariteit. Het is nu nog niet bekend hoe omvangrijk of complex deze aanpak wordt, en dus ook niet hoeveel budget of capaciteit daarvoor nodig is.
3.	*Aanpak ontwikkelen voor duurzaam bouwen en renoveren* a. Verweven in omgevingsvisie en omgevingsplan b. Onderwerp uitwerken binnen duurzaamheidsakkoord met woningcorporaties
4.	*Activiteiten circulariteit binnen het bedrijfsleven coördineren en ondersteunen* Zie Sterker Ondernemerschap in het collegewerkprogramma.
5.	*Aanpak voedselverspilling voortzetten* Zie Sterker Ondernemerschap in het collegewerkprogramma.
6.	*Transitie huishoudelijk afval voortzetten* Voor het verder beperken van restafval en verbeteren van de afvalscheiding worden 4 trajecten voortgezet: 1. Onderzoek naar nascheiding. 2. Betere scheiding van fijn restafval bij zowel de particuliere huishoudens als bij scholen, verenigingen en bedrijven. 3. Betere scheiding van het grof restafval. 4. Circulair maken van verwerkingscontracten.
7.	*Circulariteit verankeren in inkoopproces* Duurzaam inkopen vraagt om meer handvatten en wellicht ook een andere status binnen het inkoopproces. Het werkatelier inkoop is eigenaar van dit proces, de inhoud komt van de vakafdelingen. De ondersteuning op gebied van inkoop moet vanuit programmateam Duurzaamheid komen.
8.	*Verduurzaming maatschappelijk vastgoed verbreden met thema circulariteit* De verduurzaming van maatschappelijk vastgoed richt zich nu vooral op het thema energie. Dit moet uitgebreid worden naar materiaalgebruik. Daarvoor is aanvullende kennis en menskracht nodig.

Budget

Budget				
	2023	*2024*	*2025*	*2026*
Beleidsontwikkeling, externe advieskosten	50			
Uitvoeren beleid circulariteit		PM	PM	PM
Sterk ondernemerschap – tegengaan voedselverspilling		100	100	75
Transitie huishoudelijk afval, traject 2	150	150	150	150
Transitie huishoudelijk afval, traject 3	75	75	75	75
Totaal	225	325	325	300

Planning

	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
1. Overkoepelende aanpak voor circulariteit opzetten								
2. Uitvoering aanpak circulariteit								
3. Aanpak ontwikkelen voor duurzaam bouwen en renoveren								
4. Activiteiten circulariteit binnen het bedrijfsleven coördineren en ondersteunen								
5. Aanpak voedselverspilling voortzetten								
6. Transitie huishoudelijk afval voortzetten								
7. Circulariteit verankeren in inkoopproces								
8. Verduurzaming maatschappelijk vastgoed verbreden met thema circulariteit								

Deelprogramma 4 – Schone lucht

Inleiding

Schone lucht is van levensbelang, voor iedereen. Luchtverontreiniging behoort tot de belangrijkste risicofactoren voor de gezondheid. Meierijstad zet zich op verschillende vlakken in voor betere luchtkwaliteit. De belangrijkste pijlers zijn onze deelname aan het Schone Lucht Akkoord en het lokale duurzaam mobiliteitsbeleid.

Koppeling ambities

Duurzaamheidsvisie ambities	
7.	Mobiliteit in 2050 is schoon en anders
8.	In 2050 schone en emissieloze bedrijvigheid
Collegewerkprogramma ambities	
2.4.1	We gaan samen met het Rijk, provincie en regio aan de slag met projecten uit de mobiliteitsaanpak op de A50 corridor.
2.5.1	We onderzoeken de haalbaarheid van doorfietsroutes en de aanleg van ontbrekende schakels in het fietsnetwerk.
2.6.1	We werken samen met provincie en de vervoerder aan gedeelde mobiliteit. […]
2.7.1	We stellen beleidsregels laadpalen op en plaatsen laadpalen voor elektrische auto's en fietsen
7.1.2	We voeren het Uitvoeringsprogramma Schone Luchtkwaliteit 2030 uit
Landelijk/regionaal beleid ambities	
Landelijk beleid	Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit (NSL) Schone Lucht Akkoord (50% gezondheidswinst in 2030 t.o.v. 2016), mobiliteitstransitie
EU	Grenswaarden (wetgeving) voor fijnstof en stikstofdioxide
Provincie	Brabants Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit (BSL) Koers mobiliteit 2030 (beleidskader mobiliteit)
Regio	Regionaal mobiliteitsprogramma

Activiteiten 2023-2026

Activiteiten 2023-2026	
1.	*Uitvoeringsprogramma Schone Lucht Akkoord* Door onze deelname aan het Schone Lucht Akkoord committeren wij ons aan het verder verbeteren van de luchtkwaliteit. Onze inspanningen zijn onder te verdelen in de volgende zeven thema's die in het Schone Lucht Akkoord worden onderscheiden: 1. Mobiliteit 2. Mobiele werktuigen 3. Industrie 4. Woningen en houtstook 5. Binnenvaart en Havens 6. Landbouw 7. Participatie Voor twee thema's nemen we deel aan pilots: Woningen & houtstook en Participatie. Dit betekent dat we actief onderzoeken of en hoe we hieruit voortkomende maatregelen kunnen implementeren.

Activiteiten 2023-2026	
2.	*Opstellen beleidsregels laadpalen* De plaatsen van laadpalen gebeurde tot nu toe reactief en zonder beleid. De enorme toename van elektrisch rijden vraagt echter een beter doordachte plaatsing van laadmogelijkheden in onze gemeente. Ook is er behoefte aan regels voor commerciële laadpalen, de overgang tussen privaat en openbaar terrein en allerlei uitzonderingssituaties.
3.	*Uitvoering mobiliteitsbeleid* Eén van de drie hoofdambities in het mobiliteitsbeleid is 'Duurzaam en gezond Meierijstad'. Daaronder vallen de strategische opgaven 'Kwaliteitssprong fiets' en 'Automobiliteit verduurzamen'. De aanpak omvat allerlei maatregelen ter bevordering van fietsgebruik en duurzaam autogebruik, zoals fietsverbindingen aanleggen, slimme verkeerslichten, samenwerking met bedrijfsleven en laadgelegenheid creëren.
4.	*Mobiliteitsaanpak A50 corridor Eindhoven-Nijmegen en korte termijnmaatregelenpakket A2 Randweg Eindhoven* Deze projecten betreffen maatregelen die gericht zijn op het veranderen of voorkomen van de automobiliteit. Voorbeelden zijn aanleg van (door)fietsroutes, fietsstimulering, werkgeversbenadering, (mobiliteit)hubs en Bus Rapid Transit/opwaardering hoogwaardig openbaar vervoer.

Budget

Budget (exclusief investeringen)				
	2023	*2024*	*2025*	*2026*
UP Schone Luchtkwaliteit 2030	50	50	50	50
Opstellen parkeerbeleid (incl. beleid laadpalen)	100			
Onderzoek haalbaarheid doorfietsroutes	100	50		
Mobiliteitsaanpak A50	100		87	128
Uitvoeringsprogramma mobiliteit 2023		65	65	64
Uitvoeringsprogramma mobiliteit 2024			217	215
Totaal	350	165	419	457
Bijzonderheden/aanvullingen				
• Genoemde budgetten komen uit het collegewerkprogramma, zijn belegd bij GOEP en Openbaar Gebied, niet bij duurzaamheid.				

Planning

	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
4.1 Uitvoeringsprogramma Schone Lucht Akkoord								
4.2 Opstellen beleidsregels laadpalen								
4.3 Uitvoering mobiliteitsbeleid								
4.4 Mobiliteitsaanpak A50 en A2								

Deelprogramma 5 – Klimaatbestendig

Inleiding

De gevolgen van klimaatverandering ondervinden we inmiddels ook in Meierijstad. Droge, hete zomers zorgen voor ongemak, gezondheidsproblemen en sterfte van dieren en planten. Ook een tekort aan drinkwater zit in het verschiet. De buien worden heviger, met wateroverlast en stormschade tot gevolg. Hoewel we binnen de energietransitie proberen het tij te keren, moeten we ons ook voorbereiden op meer weersextremen, en ons daarop aanpassen. Dit gaat over zowel het stedelijk gebied als het buitengebied en de natuur. Want ook daar worden de gevolgen van bijvoorbeeld droogte gevoeld. In Meierijstad zijn de gevolgen en gevaren in beeld gebracht. Met de klimaatonderlegger ligt er een prima basis om keuzes te kunnen maken. Nu is het tijd voor de discussie: hoeveel overlast en schade zijn we bereid te accepteren, en wat kost het om het te voorkomen? Waar ligt dat omslagpunt en wat moeten we vervolgens doen om ons voor te bereiden? Intussen brengen we het klimaatrobuust inrichten al volop in de praktijk, via het rioleringsplan, herinrichtingen van wijken en in samenwerking met het bedrijfsleven.

Koppeling ambities

Duurzaamheidsvisie ambities	
9.	In 2030 25% meer groen
11.	In 2030 behoud en versterking van bodem- en waterkwaliteit
12.	In 2050 volledig klimaatbestendig
Collegewerkprogramma ambities	
Alg.	Volgens het Delta Programma Ruimtelijke Adaptatie is een volgende meetronde ‘klimaatstresstest gepland in 2024, dat wij, net als de eerste ronde in 2016 in Regio-verband oppakken.
7.5.1	We stellen een uitvoeringsagenda klimaatadaptatieplan op. We starten gemeentebreed met de uitwerking van klimaatadaptief beleid.
8.12	We renoveren en koppelen de riolering in de Vijverwijk (Veghel) af. Hierbij vervangen we het openbaar groen. In de Zeeheldenbuurt (Schijndel) koppelen we de riolering af en vervangen we groen en bomen.
Landelijk/regionaal beleid ambities	
Landelijk beleid	• Nationale klimaatadaptatiestrategie (NAS) • Nationaal Deltaprogramma, met als onderdeel Deltaplan Ruimtelijke adaptatie (DPRA). Doel: Nederland waterrobuust en klimaatbestendig in 2050.
Provincie	• Regionaal Water en Bodem Programma (RWP) 2022-2027 • Klimaatstresstest provincie Noord-Brabant en klimaatonderlegger

Activiteiten 2023-2026

Activiteiten 2023-2026	
1.	*Beleid klimaatadaptatie opstellen* Als vervolg hier op zal, afhankelijk van de behandeling van de uitvoeringsagenda, gestart worden met de uitwerking van klimaatadaptief beleid gemeentebreed. Dit gaat invloed hebben op alle ruimtelijke beleidsterreinen en vraagt een brede en intensieve inzet.

Activiteiten 2023-2026	
2.	*Uitvoeringsagenda opstellen en implementeren (organisatiebreed)* Vanuit de gemeenteraad is middels motie gevraag om het opstellen van een uitvoeringsagenda klimaatadaptatieplan. Deze wordt voor dec 22 opgeleverd. Hierin zal de probleemzetting aan worden gegeven en gevraagd worden om een lijn en ambitieniveau mee te geven door de raad om tot verdere beleidsuitwerking te komen.
3.	*Programma Grote Oogst* Bedrijventerrein de Dubbelen is door de provincie aangewezen als Grote Oogst terrein. Hier wordt op dit moment o.a. gekeken naar uitwerking van een klimaatadaptief project. Dit traject wordt samen met POM, VNO-NCW, Rabobank, gemeente, waterschappen en de provincie uitgevoerd. Het vraagt cofinanciering en ureninzet van Meierijstad.
4.	*Implementatie in bestaande projecten* Bij de reeds lopende projecten binnen de gemeente wordt steeds meer rekening gehouden met klimaatadaptatie en hier wordt kennis en expertise inbreng verwacht van het programmateam duurzaamheid.
5.	*Activiteiten vanuit VGRP* Diverse afkoppel- en waterbergingsprojecten vanuit het Verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan zijn gericht op het beter vasthouden én afvoeren van water. Zodat we zowel droge periodes als flinke stortbuien goed kunnen opvangen.

Budget

Budget				
	2023	*2024*	*2025*	*2026*
Externe advieskosten duurzaamheid	120	75		
Uitvoeren beleid klimaatadaptatie		PM	PM	PM
Totaal	120	75	PM	PM
Bijzonderheden/aanvullingen				
Het benodigde budget voor Grote Oost is verdeeld over twee deelprogramma's (1a en 5).				

Planning

	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
1. Beleid klimaatadaptatie opstellen								
2. Uitvoeringsagenda opstellen en implementeren (organisatiebreed)								
3. Programma Grote Oogst								
4. Implementatie in bestaande projecten								
5. Activiteiten vanuit VGRP								

Deelprogramma 6 – Biodiversiteit

Inleiding

Biodiversiteit is van levensbelang. De verscheidenheid van het leven op aarde, maakt onze planeet bewoonbaar; Voor mens, dier en plant. Het is belangrijk dat de biodiversiteit niet nog verder achteruitloopt en dus minimaal gelijk blijft. Dat staat ook zo opgenomen in het coalitieakkoord 2022-2026 en is verder uitgewerkt in het biodiversiteitsbeleid 2022-2030. Dit beleidsplan ging gepaard met een concept uitvoeringsprogramma, dat nog vastgesteld en uitgevoerd moet worden.

Koppeling ambities

Duurzaamheidsvisie ambities	
10.	In 2030 behoud en versterking van biodiversiteit
Collegewerkprogramma ambities	
2.9	Een besluit van de raad over beeldkwaliteit openbaar groen, met oog voor biodiversiteit en de daarmee gemoeide kosten.
7.5.3	We zetten de deelname STILA (stimuleringsregeling landschap) -, de samenwerkingsovereenkomst met de provincie, ook na 2023 voort.
7.6.1	We stellen een uitvoeringsprogramma biodiversiteit op met daarin: • Behoud, verbetering en beheer van gemeentelijk groen; • Versterken groenblauw netwerk; • Natuurinclusief bouwen; • Natuurinclusieve landbouw; • Duurzame en klimaatadaptieve maatregelen; • Vergroening particulier terrein.
8.9.1	We stellen ontwikkelingsrichtingen op voor natuurontwikkeling.
Landelijk/regionaal beleid ambities	
Landelijk beleid	• Deltaplan biodiversiteitsherstel • Nederland Natuurpositief (2019) » uitvoeringsagenda volgt
Provincie	• Natuurnetwerk Brabant • Beleidskader Milieu

Activiteiten 2023-2026

Activiteiten 2023-2026	
1.	*Coördinatie biodiversiteitsbeleid* Het biodiversiteitsbeleid is vastgesteld. Het uitvoeringsprogramma moet nog afgerond en vastgesteld worden. Vervolgens moeten diverse interne en externe uitvoerders betrokken worden bij de uitvoering van het beleid. Monitoring is nodig, terugkoppeling naar de politiek en het herijken van het beleid wanneer nodig.
2.	*Toezicht en handhaving* Toezicht en handhaving als sluitstuk van het biodiversiteitsbeleid is erg belangrijk om de ambitie te behalen. Met het instellen van regels op een aantal vlakken, is toezicht daarop ook nodig.

Activiteiten 2023-2026	
3.	*Monitoring* Vergroting van de biodiversiteit is een kwestie van lange adem. Jaarlijkse fluctuaties van aantallen van soorten en aantal soorten maakt dat er moeilijk conclusies te trekken zijn van jaar op jaar. Daarbij is er ook niet één methode die op zichzelf een compleet beeld geeft van de vooruit- of achteruitgang van de biodiversiteit. 4Om een zo objectief mogelijk meetresultaat te krijgen maken we gebruik van verschillende monitoringsmethoden. 1. Monitoring specifieke soorten 2. Monitoring van leefgebieden 3. Monitoring per speerpunt
4.	*Advisering bij interne en externe plannen (ecoloog)*
5.	*Uitvoeringsprogramma biodiversiteit uitvoeren* Nadat het uitvoeringsprogramma is vastgesteld, moet het ook uitgevoerd worden.
5.1.	*Behoud, verbetering en beheer van gemeentelijk groen* Het gemeentelijk groen draagt bij aan de biodiversiteit. Bij de keuzes voor het beheer en onderhoud van het openbaar groen kijken we als eerste naar de mogelijkheden voor het behouden en versterken van de biodiversiteit. Dat wegen we af tegen beeldkwaliteit en onderhoudskosten. 1. Uitgangspunten voor biodiversiteit opnemen in Leidraad Inrichting Openbare Ruimte 2. Uitgangspunten voor biodiversiteit opnemen in Groenbeleidsplan 3. Uitbreiden van de Groene Kaart 4. Maatregelen treffen voor specifieke zeldzame soorten
5.2.	*Versterken groenblauw netwerk* De gemeente Meierijstad behoudt, versterkt en verbindt haar groenblauwe netwerk. Het is belangrijk dat we het groenblauwe netwerk zowel in het buitengebied als binnen de bebouwde kom ecologisch versterken. 1. Kleinschalige landschapselementen behouden en verbinden 2. Natuurlijke oevers aanleggen 3. Faunavoorzieningen aanleggen 4. Biodiversiteit opnemen in bodem- en waterbeleid
5.3.	*Natuurinclusief bouwen* De gemeente Meierijstad vergroot het leefgebied van soorten in stedelijk gebied, door natuurinclusief bouwen standaard toe te passen bij nieuwe bouwplannen van de gemeente zelf, van woningcorporaties en projectontwikkelaars. 1. Natuurinclusief bouwen en inrichten bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen 2. Natuurinclusieve maatregelen bij bestaand gemeentelijk vastgoed
5.4.	*Natuurinclusieve landbouw* De gemeente wil samen met de agrarische sector werken aan meer natuurinclusieve landbouw binnen de gemeente Meierijstad. 1. Stimuleren van ecosysteemdiensten 2. Biodiversiteit stimuleren op pachtgronden 3. Ondersteunen stap naar natuurinclusieve landbouw

Activiteiten 2023-2026	
5.5.	*Duurzame en klimaatadaptieve maatregelen* Meierijstad neemt bij het toepassen van duurzame en klimaatadaptieve maatregelen biodiversiteit als integraal thema mee. Natuurinclusief ontwerpen en inrichten wordt de nieuwe standaard. Door biodiversiteit standaard aan de voorzijde van een proces mee te nemen, benutten we kansen om de biodiversiteit te vergoten optimaal. 1. Biodiversiteit opnemen als thema binnen de Energietransitie 2. Kennis vergroten over biodiversiteit binnen klimaatadaptieve maatregelen 3. Aandacht vergroten voor biodiversiteit bij duurzame maatregelen 4. Stimuleren van natuurlijke klimaatadaptieve maatregelen
5.6.	*Vergroening particulier terrein* Inwoners en ondernemers van Meierijstad zijn zich bewust van het belang van biodiversiteit en weten welke acties zij zelf kunnen nemen om de biodiversiteit te vergroten. Inwoners en ondernemers dragen hun steentje bij aan het verhogen van de biodiversiteit. 1. Inwoners stimuleren on hun tuin biodivers te vergroenen 2. In gesprek blijven met inwoners 3. Biodiversiteit bevorderen op bedrijventerreinen 4. Private initiatieven tot natuurontwikkeling ondersteunen

Budget

Budget				
	2023	*2024*	*2025*	*2026*
Uitvoeringsprogramma biodiversiteit	175	175	175	175
STILA		40	40	40
Totaal	175	215	215	215
Bijzonderheden/aanvullingen				
• In deze budgetten is nog niet meegerekend het in dienst te nemen van een ecoloog. Deze persoon kan bij alle interne en externe plannen biodiversiteit goed inbrengen, zodat het doel ‘behoud en versterken’ gehaald wordt. Ook capaciteit voor handhaving is nog niet meegerekend.				

Planning

	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
1. Coördinatie biodiversiteitsbeleid, incl. herijken, monitoring, politieke terugkoppeling etc.								
2. Toezicht en handhaving								
3. Monitoring								
4. Advisering bij interne en externe plannen (ecoloog)								
5. Uitvoeringsprogramma biodiversiteit uitvoeren								

Bijstellen en monitoren ambities

Alle deelprogramma's dragen bij aan de lange-termijnambities voor Meierijstad. Om te meten of we op de goede weg zijn, of wellicht sneller of anders moeten acteren, is het monitoren van deze ambities belangrijk. In de voortgangsrapportages 2019 t/m 2022 is deze monitoring al uitgebreid omschreven en waar mogelijk steeds verder uitgebreid. Dat zetten we in deze uitvoeringsperiode voort, om de monitoring telkens verder te verbeteren.

Daarnaast zijn enkele ambities ingehaald door nieuwe afspraken en inzichten. Dat vraagt om bijstelling van de ambities voor energie-opwek (ambitie 1) en voor mobiliteit (ambitie 7). Voor energiebesparing (ambitie 3) voegen we een ondergrens toe, zodat we met een bandbreedte kunnen werken. De ambities voor energie actualiseren we conform de doelstelling van de Regionale Energiestrategie, die de gemeenteraad van Meierijstad vaststelde.

Ambitie 1: ~~20% duurzame opwek energie in 2025~~

Wordt gewijzigd in:

0,28 terawattuur (TWh) duurzaam opgewekte elektriciteit in Meierijstad in 2030.

Dit aangepaste doel is vastgelegd in de Regionale Energiestrategie, en komt ook overeen met het herijkte beleidskader voor duurzame energie opwek (zaaknummer 2326636).

Hoe meten we?
Om de voortgang te meten gebruiken we de gegevens uit de Klimaatmonitor.

Ambitie 2: Maatschappelijk vastgoed CO2-neutraal in 2030

Hoe meten we?
Bij de routekaart en routeplanner ontwikkelen we een dashboard. Daarmee brengen we de voortgang in beeld.

Ambitie 3: 30% reductie energieverbruik in 2030

Toevoeging van ondergrens (RES-doel):

11% besparing in 2030 ten opzichte van 2017 (21% tot 26% in 2050)

In de Regionale Energiestrategie is een doelstelling van 11% energiebesparing in 2030 opgenomen. Dat is minder ambitieus dan de oorspronkelijke lokale doelstelling om 30% energie te besparen in 2030. We zien de laatste jaren dat 30% besparing erg ambitieus is, de praktijk is weerbarstig en de realisatie is niet alleen afhankelijk van de technische mogelijkheden. Anderzijds zien we ook dat energiebesparing door externe factoren ineens in de versnelling kan komen. De oorlog in Oekraïne en de energiecrisis leiden tot fors minder aardgasverbruik. Daarentegen kunnen hete zomers het verbruik van elektriciteit voor koeling weer doen toenemen. Dus externe factoren kunnen ook weer voor vertraging zorgen.

We laten de oorspronkelijke doelstelling van 30% reductie in 2030 staan, maar maken de kanttekening deze doelstelling minder hard is dan voorheen. Oorzaak zijn de vele externe factoren waarop we geen invloed hebben. Om niet te stagneren, benoemen we de RES-

doelstelling als ondergrens van wat we willen bereiken. Daarmee creëren we een bandbreedte voor het energiebesparingsdoel.

Hoe meten we?
Om de voortgang te meten gebruiken we de gegevens uit de Klimaatmonitor.

Ambitie 4: MVO als standaard in 2030

Hoe meten we?
Om de voortgang te monitoren, richten we ons op enkele indicatoren die aangeven hoeveel bedrijven bezig zijn met de energietransitie:

- Hoeveelheid zonnepanelen op grote bedrijfsdaken, via de open data van Enexis.
- Aantal bedrijven dat deelneemt aan DOE Meierijstad (Duurzaam Ondernemend Energiek)

Om eerlijke handel in beeld te brengen gebruiken we de cijfers van de Stichting Fairtrade Gemeente Meierijstad:

- Aantal bedrijven en instanties die de titel ‘fairtrade’ en/of ‘MVO’ in het betreffende jaar ontvingen, gegevens van Stichting Fairtrade Gemeente Meierijstad.

Het energieverbruik en de opwekking van duurzame energie van bedrijven zijn te vinden bij ambities 1 en 3.

Ambitie 5: Zwerfafvalvrij in 2030

Hoe meten we?
Jaarlijks voeren we één of twee beeldkwaliteitmetingen uit volgens de CROW-methodiek. Dit is verplicht, willen we in aanmerking komen voor de zwerfafvalvergoeding van Nederland Schoon. De eisen voor de meting zijn als volgt:

- Jaarlijks minimaal 1 meetronde in het voorjaar (maart-juni) of najaar (september-november).
- Minimaal 50 meetlocaties, verdeeld over gebiedstypen en wijken, met onderscheid tussen centrum en overige gebieden binnen de bebouwde kom.
- Meting van fijn (kleiner dan 10 cm doorsnee) en grof (groter dan 10 cm doorsnee) zwerfafval met behulp van de CROW beeldmeetlatten voor groen (beplanting en gras) en verharding. Elke meetlocatie scoort een A+ (zeer schoon), A (schoon), B (matig schoon), C (vuil) of D (zeer vuil).

Ambitie 6: Circulair in 2050

Hoe meten we?
We monitoren deze ambitie met verschillende losse indicatoren:

- Kilogram huishoudelijk restafval per inwoner per jaar en scheidingspercentage
- Kilogram voedselverspilling per hoofd van de bevolking per jaar (Monitor Voedselverspilling)

Voor de provincie Noord-Brabant is een circulaire atlas gemaakt, die inzicht geeft in alle materiaalstromen in de provincie. We doen in 2022-2023 een soortgelijk onderzoek specifiek voor

Meierijstad. Dan weten we waar de grootste kansen liggen om circulair te worden, en ook welke rol de gemeente daarin kan spelen. Uit het Brabantbrede onderzoek blijkt dat huishoudelijk afval een relatief kleine stroom is. Van oudsher ligt bij gemeenten daar de focus op, mede door de wettelijke taak om het afval in te zamelen. Als we kijken naar het grotere geheel van grondstofstromen is het wellicht verstandig de aandacht te verbreden of verleggen, om onze ambitie voor 2050 waar te maken.

De Rijksoverheid werkt binnen het 'Werkprogramma monitoring en sturing Circulaire Economie (Planbureau voor de Leefomgeving)' aan monitoring van circulariteit als geheel.

Ambitie 7: Schone en innovatieve mobiliteit in 2050

Wordt gewijzigd in:

Mobiliteit in 2050 is schoon en anders

Het woord 'innovatie' is vooral gericht op de technische kant van mobiliteit. Het beleid voor verduurzamen van mobiliteit is echter breder. We richten ons eerst op het voorkomen van verplaatsingen, daarna op het faciliteren schonere vervoermiddelen zoals de fiets en het OV, en pas tot slot op het schoner maken van (auto)mobiliteit. Bij deze aanpak past het woord 'anders' beter.

Hoe meten we?
We gebruiken de Klimaatmonitor voor het meten van het energieverbruik door vervoer, en voor het meten van het aantal duurzame voertuigen in Meierijstad (Energieverbruik in TJ verkeersmodaliteiten en Aantal elektrische en waterstofvoertuigen).

Ambitie 8: Schone bedrijvigheid in 2050

Hoe meten we?
Het plan om een CO2 monitor te ontwikkelen met Platform Ondernemend Meierijstad heeft in 2022 een lagere prioriteit gekregen, door dat de focus op Grote Oogst ligt.

In 2020 is de opgave voor CO2-reductie door het bedrijfsleven in Meierijstad in beeld gebracht. Uit onderzoek blijkt dat de industrie voor 37% bijdraagt aan de uitstoot van Meierijstad. De commerciële dienstverlening draagt voor 11% bij aan de uitstoot van Meierijstad. De benodigde CO2-reductie voor het bedrijfsleven bedraagt daarmee 161.000 ton (industrie) en 48.000 ton (commerciële dienstverlening) voor 2030.

Ambitie 9: 25% meer groen in 2030

Hoe meten we?
In de duurzaamheidsvisie is de 'groenmonitor' als instrument genoemd om te monitoren. De ambitie is ook gestoeld op dit instrument. In de praktijk blijken er haken en ogen te zitten aan het gebruik van dit instrument. Zo is het bijvoorbeeld lastig om seizoensinvloeden zoals droogte of bladval uit te sluiten. We beraden ons op het juiste monitoringinstrument. Waarschijnlijk wordt dit onderdeel van een bredere aanpak voor klimaatbestendige inrichting van onze woonomgeving.

Ambitie 10: Biodiversiteit gelijk of beter in 2030

Hoe meten we?
In het nieuwe biodiversiteitsbeleid staat over monitoring het volgende opgenomen: “om een zo objectief mogelijk meetresultaat te krijgen maken we gebruik van verschillende monitorigsmethoden”.

- We gaan specifieke soorten monitoren met behulp van de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF).
- We gaan leefgebieden monitoren. Bepaalde soorten zijn indicatief voor de kwaliteit van een leefgebied.
- Ook gaan we concrete acties per speerpunt monitoren.

Deze monitoring is nog niet opgestart. Wel is in aanloop naar het nieuwe beleid een nulmeting uitgevoerd op basis van de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF). Dat is gebaseerd op waarnemingen. Dat is meteen ook een groot nadeel van deze monitor. We vergeleken voor de nulmeting de periode 2008-2010 met de periode 2018-2020. In die tijd is het doorgeven van (digitale) meldingen veel eenvoudiger geworden en daardoor ook toegenomen. Een toename van een soort kan dus ook het gevolg zijn van een groter aantal waarnemers. Dat is bij elke geconstateerde trend een belangrijke kanttekening.

Ambitie 11: Bodem- en waterkwaliteit gelijk of beter in 2030

Hoe meten we?
De ambitie in Meierijstad richt zich met name op activiteiten die mogelijk verandering in bodem- en waterkwaliteit teweeg brengen. Bij ruimtelijke ontwikkelingen is het verplicht een watertoets en bodemtoets toe te voegen aan de ruimtelijke onderbouwing. De waterparagraaf wordt getoetst door en/of in samenspraak met de waterbeheerders uitgevoerd. De bodemtoets is vooral bedoeld om te bepalen of de bodem geschikt is voor de beoogde activiteit*. Deze watertoetsen en bodemtoetsen worden niet gebundeld om de totale impact op de bodem- en waterkwaliteit te monitoren.

Bedrijven die impact hebben op de water- en bodemkwaliteit zijn aan wettelijke regels gebonden zoals de Wet Bodembeheer en de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW). Deze zijn verwerkt in de vergunning of algemeen geldende regels. Daarmee is wettelijk geborgd dat de kwaliteit niet verslechtert door het drijven van een inrichting.

Ambitie 12: Klimaatbestendig in 2050

Hoe meten we?
Klimaatbestendigheid is lastig te monitoren. Het gaat om het inschatten van schade en risico’s in de toekomst, daarop anticiperen en vervolgens meten of het effect heeft. We zoeken nog naar de juiste manier om de voortgang te monitoren. We hebben al enkele instrumenten die ons meer inzicht geven:

- In 2020 is een flinke stap gezet in het inzichtelijk maken van de risico’s voor Meierijstad, met de oplevering van de Klimaatatlas As50+10. Deze atlas leent zich (nog) niet als monitoringinstrument, maar wel als leidraad waar we welke actie moeten ondernemen.

- In 2021 ontwikkelden we de klimaatonderlegger voor Meierijstad. Deze onderlegger is een belangrijk instrument bij het maken van klimaatbestendige ruimtelijke keuzes.
- Een landelijk instrument is de klimaatschadeschatter11. Dit instrument geeft een schatting van de schadekosten voor de volgende drie thema's: hitte, droogte en wateroverlast. De tool maakt voor de periode 2018-2050 twee schattingen: de schadekosten als het huidige klimaat tot 2050 hetzelfde zou blijven en een schatting van de schadekosten als het klimaat sterk verandert.

Samenvatting activiteiten

Activiteiten 2023-2026 (programma 0 – Integrale ontwikkeling)	
1.	Interne advisering (beleidsvorming en bij initiatieven en ontwikkelingen)
2.	Interne voorlichting en opleiding
3.	Monitoren onderdelen uitvoeringsprogramma die niet primair bij duurzaamheid liggen
4.	Externe communicatie over duurzaamheid algemeen
5.	Structurele samenwerking met stakeholders
6.	Kennisontwikkeling en innovatie
Activiteiten 2023-2026 (deelprogramma 1a – Energie-opwek)	
1.	Opstellen en uitvoeren beleidskader duurzame opwek
2.	Inzetten op uitbreiding energienet en innovatieve snelle oplossingen voor opwek- en afnameschaarste
3.	Regionale Energie Strategie
4.	Uitvoeren van eerste tranche zonneparken
5.	Innovatieve opwekvromen ondersteunen indien kansrijk
Activiteiten 2023-2026 (deelprogramma 1b - Energiebesparing)	
1.	Ontwikkelen programmatische aanpak op Energiebesparing breed 1.1 Aanpak (door)ontwikkelen op versnellen energiebesparing huurwoningen 1.2 Aanpak (door)ontwikkelen op versnellen energiebesparing koopwoningen 1.3 Voorzetten aanpak Energiebesparing Maatschappelijk vastgoed 1.4 Voortzetten Bedrijven/DOE 1.5 Ontwikkelen aanpak gericht op organisatie in directe invloedssfeer gemeente
2.	Uitvoeren actieplan energiebesparing
3.	Regionale Energiestrategie – Werkgroep Energiebesparing
4.	Monitoren, (door)ontwikkeling en innovatie
Activiteiten 2023-2026 (deelprogramma 1c - Warmte)	
1.	Warmtetransitie algemeen
2.	Relatiebeheer
3.	Onderzoek naar warmtebronnen en -technieken
4.	Programma SIE2 Provincie Noord-Brabant
5.	Transitievisie Warmte herijken
6.	Opstellen eerste wijkuitvoeringsplan
7.	Opstellen overige wijkuitvoeringsplannen
Activiteiten 2023-2026 (deelprogramma 2 – Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen)	
1.	Inzetten en door ontwikkelen duurzame bedrijfsvoering
2.	Activiteiten MVO bij organisaties in Meierijstad stimuleren en ondersteunen
3.	Voortzetten Fairtrade
Activiteiten 2023-2026 (deelprogramma 3 - Circulariteit)	
1.	Overkoepelende aanpak voor circulariteit opzetten
2.	Uitvoering aanpak circulariteit
3.	Aanpak ontwikkelen voor duurzaam bouwen en renoveren
4.	Activiteiten circulariteit binnen het bedrijfsleven coördineren en ondersteunen
5.	Aanpak voedselverspilling voortzetten
6.	Transitie huishoudelijk afval voortzetten
7.	Circulariteit verankeren in inkoopproces
8.	Verduurzaming maatschappelijk vastgoed verbreden met thema circulariteit

Activiteiten 2023-2026 (deelprogramma 4 – Schone Lucht)	
1.	Uitvoeringsprogramma Schone Lucht Akkoord
2.	Opstellen beleidsregels laadpalen
3.	Uitvoering mobiliteitsbeleid
4.	Mobiliteitsaanpak A50 en A2
Activiteiten 2023-2026 (deelprogramma 5 - Klimaatbestendig)	
1.	Beleid klimaatadaptatie opstellen
2.	Uitvoeringsagenda opstellen en implementeren (organisatiebreed)
3.	Programma Grote Oogst
4.	Implementatie in bestaande projecten
5.	Activiteiten vanuit het VGRP
Activiteiten 2023-2026 (deelprogramma 6 - Biodiversiteit)	
1.	Coördinatie biodiversiteitsbeleid, incl. herijken, monitoring, politieke terugkoppeling etc.
2.	Toezicht en handhaving
3.	Monitoring
4.	Advisering bij interne en externe plannen (ecoloog)
5.	Uitvoeringsprogramma biodiversiteit uitvoeren

Begroting

Onderstaande tabel geeft de begroting voor het uitvoeringsprogramma duurzaamheid 2023-2026. De precieze dekking wordt verder uitgewerkt in de kadernota en begroting voor 2024.

Budget 0				
	2023	*2024*	*2025*	*2026*
Werkbudget voorlichting en opleiding	0	25	25	25
Onderzoek in concrete projecten	30	30	30	30
Verduurzamen evenementlocaties	12	11	11	11
Totaal	**42**	**66**	**66**	**66**
Budget 1a				
	2023	*2024*	*2025*	*2026*
Programma Grote Oogst	225	225	50	
Externe advieskosten duurzaamheid	75	75	75	75
Lokaal investeringsplatform opzetten	15	15	15	
Totaal	**315**	**315**	**140**	**75**
Budget 1b				
	2023	*2024*	*2025*	*2026*
Ontwikkel actieplan besparing	55			
Uitvoering actieplan besparing		PM*	PM	PM
DOE (bedrijfsleven)	50	50	50	50
Brabant Woont Slim (energieloket)	50	50	50	50
Zakelijk Energieloket	10	10	10	10
Werkbudget communicatie (onderhoud ecomobiel, gastlessen etc.)	30	30	30	30
Energiecoaches	35	35	35	35
Openbare verlichting versnelling 2023		55	55	54
Openbare verlichting versnelling 2024			138	136
Openbare verlichting versnelling 2025				138
Totaal	**230**	**230**	**368**	**503**
Budget 1c				
	2023	*2024*	*2025*	*2026*
Opstellen wijkuitvoeringsplan	100	200	200	200
Totaal	**100**	**200**	**200**	**200**
Budget 2				
	2023	*2024*	*2025*	*2026*
Ondersteuning Fairtrade	2	2	2	2
Opzetten MVO in de organisatie	0	50	25	0
Totaal	**2**	**52**	**27**	**2**
Budget 3				
	2023	*2024*	*2025*	*2026*
Beleidsontwikkeling, externe advieskosten	50			
Uitvoeren beleid circulariteit		PM	PM	PM
Sterk ondernemerschap – tegengaan voedselverspilling		100	100	75

Transitie huishoudelijk afval, traject 2	150	150	150	150
Transitie huishoudelijk afval, traject 3	75	75	75	75
Totaal	**225**	**325**	**325**	**300**
Budget 4				
	2023	*2024*	*2025*	*2026*
UP Schone Luchtkwaliteit 2030	50	50	50	50
Opstellen parkeerbeleid (incl. beleid laadpalen)	100			
Onderzoek haalbaarheid doorfietsroutes	100	50		
Mobiliteitsaanpak A50	100		87	128
Uitvoeringsprogramma mobiliteit 2023		65	65	64
Uitvoeringsprogramma mobiliteit 2024			217	215
Totaal	**350**	**165**	**419**	**457**
Budget 5				
	2023	*2024*	*2025*	*2026*
Externe advieskosten duurzaamheid	120	75		
Uitvoeren beleid klimaatadaptatie		PM	PM	PM
Totaal	**120**	**75**	**PM**	**PM**
Budget 6				
	2023	*2024*	*2025*	*2026*
Uitvoeringsprogramma biodiversiteit	175	175	175	175
STILA		40	40	40
Totaal	**175**	**215**	**215**	**215**

TOTAAL PROGRAMMA	1.559	1.643	1.760	1.818

Niet alle hierboven genoemde kosten drukken op het duurzaamheidsbudget. De groen gearceerde activiteiten worden (deels) vanuit andere budgetten gedekt:

Ad. 1a) Het totale budget voor project Grote Oogst bedraagt 500.000 euro. Daarvan wordt de helft (250.000 euro) door provincie Noord Brabant gefinancierd. De andere helft wordt vanuit het duurzaamheidsbudget van de gemeente Meierijstad gefinancierd. Dit drukt in zijn geheel op de begroting van 2023.

Ad. 1b) De investeringslasten voor het versneld vervangen van de openbare verlichting door LED zijn vanuit het collegewerkprogramma al opgenomen in de begroting. Deze drukken niet op de duurzaamheidsbudgetten.

Ad. 1c) Het totale beschikbare budget voor het maken van een wijkuitvoeringsplan aardgasvrij is 700.000 euro voor een periode van vier jaar. In de begroting van 2023 is dit bedrag al volledig gedekt, uit twee verschillende posten. 480.000 euro wordt uit een andere post gedekt. Een resterend bedrag van 220.000 euro drukt op het duurzaamheidsbudget. Het budget wordt jaarlijks overgeheveld, zodat het in vier jaar kan worden uitgegeven aan het opstellen van een wijkuitvoeringsplan.

Ad. 3) Het budget voor sterk ondernemerschap i.r.t. voedselverspilling is apart in de begroting opgenomen.

Ad. 4) De budgetten voor het schone lucht akkoord en het volledige mobiliteitsbeleid zijn elders in de begroting opgevoerd en drukken niet op het duurzaamheidsbudget. Het mobiliteitsbeleid gaat ook over bereikbaarheid en veiligheid.

Ad. 6) De budgetten voor STILA en voor het biodiversiteitsbeleid zijn al opgenomen in de begroting en drukken niet op het overige duurzaamheidsbudget.